

Vastuullisuus yrityksen arjessa



**SOSIAALINEN
KESTÄVYYS**

POLKUKARTTA

Mielekästä muutosta 

Lisenssiehdot



Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

Sosiaalinen kestävyys

Satu Ranta-Tyrkkö, Pirjo Hänninen, Carita Tuominen, Jaana Tullila



JYU.WISDOM

GRADIA

jamk | Jyväskylän ammattikorkeakoulu

poke
POHJOISEN KESKI-SUOMEN
AMMATTIOPISTO



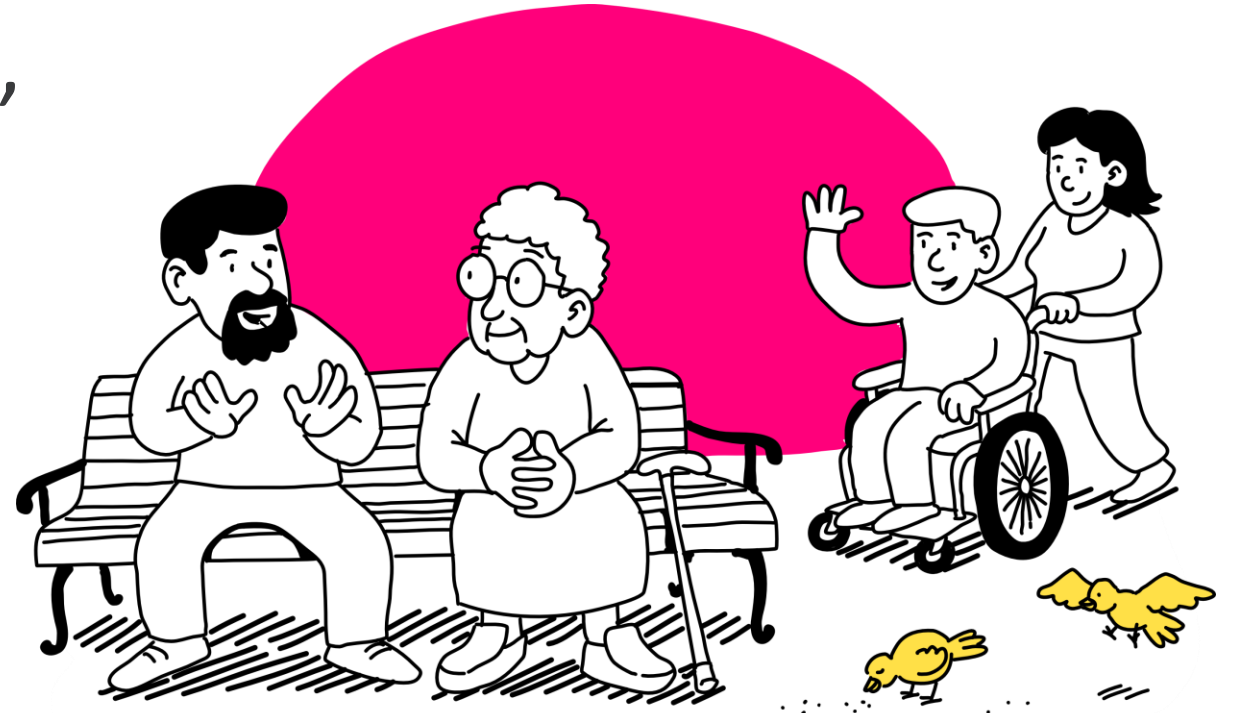
Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Diasettiin liittyvä video

<https://m3.jyu.fi/jyumv/ohjelmat/science/muut/polku-2.0/vastuullisuus-yrityksen-arjessa-verkkototeutuksen-tallenteet/recording-06-07-2023-11.39>

Sosiaalinen kestävyys (Kuntaliitto, THL)

- Kokonaisvaltaista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia → hyvä ja merkityksellinen arki
- ”Kattaa asiat, joita ilman kenenkään ei tulisi olla”



Määritelmiä

- THL: Sosiaalisesti kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että hyvinvoinnin edellytykset siirtyvät sukupolvelta toiselle. Sen tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta hyvinvoinnissa, terveydessä ja osallisuudessa.
- Sosiaalisen kestävyys edellytykset ovat
 - riittävä toimeentulo, riittävät hyvinvointipalvelut ja turvallisuus
 - resurssien ja toimintamahdollisuuksien oikeudenmukainen jakautuminen ja yksilön mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä
 - osallisuus, yhteisöllisyys ja kiinnittyminen yhteiskuntaan
- Kuntaliitto: Sosiaalinen kestävyys on kokonaisvaltaista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, mikä mahdollistaa hyvän arjen ja merkityksellisen elämän.

Mietintään

Minkälaisia sosiaaliseen kestävyYTEEN tavalla tai toisella liittyvä asioita päivääsi on tänään kuulunut?

Sosiaalinen kestävyys

YK:n kestävä kehitys tavoitteet



Sosiaalisen kestävyuden tavoitteet / Suomi 1/2

Suomi on saavuttanut useimmat sosiaalisen kestävyuden tavoitteet

Ei köyhyyttä; silti köyhien aseman parantamisessa tehtävää

Ei nälkää; isompi haaste kasvava ylipaino

Terveyttä ja hyvinvointia; terveydenhuolto osin maailman huippua; haaste mielenterveyden ongelmat ja elintapoihin liittyvät sairaudet

Hyvä koulutus; huippuluokkaa, mutta kuinka kauan?

Sosiaalisen kestävyuden tavoitteet / Suomi 2/2

- **Sukupuolten tasa-arvo**; toteutuu vain osittain
- **Eriarvoisuuden vähentäminen**; pienituloisimmat heikossa asemassa
- **Kestävät kaupungit ja yhteisöt**
- **Rauha, oikeudenmukaisuus, hyvä hallinto**

Mietintätehtävä

- Sosiaalinen kestävyys on monista pienistä asioista muodostuva kokonaisuus
- Usein näiden asioiden arvo huomataan kunnolla vasta, kun ne puuttuvat
- **Minkälaisien asioiden koet rapauttavan sosiaalista kestävyyttä ja siihen kuuluvia asioita?**

Sosiaalisen merkitys kestävyys siirtymässä

- Lähtötilanne: systeeminen kriisi, jonka ekologiset, taloudelliset ja sosiaaliset ulottuvuudet 'valuvat toisiinsa'
- Kestävyys siirtymän ydin: miten vastaamme ilmastokriisiin, luonnon monimuotoisuuden hupenemiseen, resurssien vaihtelevaan saatavuuteen ja jäteongelmaan (Sitra 2020, 3)
- Tavoitteena elämisen arvoinen ekologisesti kestävä yhteiskunta ja maailma

Kestävyyssiirtymä on valtava sosiaalinen, poliittinen ja kulttuurinen haaste

- Nykyiset nautintomme ja odotuksemme ovat 'fossiiliajan' taloudellisten ja poliittisten intressien muovaamia ja kytköksissä nykyiseen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja työelämään
- Tarvitaan jaettava odotusten muutosta (Pelttari 2021, 300); vaatii perustavia muutoksia modernien yhteiskuntien keskeisissä uskomuksissa

(~Hulme 2017)

Sosiaalinen kestävyys ja yritystoiminta

Satu Ranta-Tyrkkö, Pirjo Hänninen, Carita Tuominen, Jaana
Tullila



JYU.WISDOM

GRADIA

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

poke
POHOISEN KESKI-SUOMEN
AMMATTIOPISTO



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Diasettiin liittyvä video

<https://m3.jyu.fi/jyumv/ohjelmat/science/muut/polku-2.0/vastuullisuus-yrityksen-arjessa-verkkototeutuksen-tallenteet/recording-06-07-2023-11.56>

Yritykset ovat positiivinen muutosvoima yhteiskunnassa (Sitra 2013/ Tuuli Kaskinen)

- Voiton tavoittelu ei ole ainoa yritystoiminnan päämäärä
- Yhteiskunnallisten haasteiden ratkaiseminen liiketoiminnan keinoin
- Kestävyys ja vastuullisuus yhä keskeisempää bisnesstrategioissa
 - auttaa erottautumaan
 - vastaa kritiikkiin/ sen uhkaan
- Kustannustehokkuus: mm. energia- ja materiaalitehokkuus, hyvinvoiva henkilöstö
- Yhteisen arvon luonti: yritykselle voittoa, yhteiskunnalle/asiakkaalle ratkaisuja

Business Finlandin kysely asiakasyrityksille 2021

- 510/ 3271 vastaajaa, keskiössä ekologinen kestävyys
- ~1/3 edelläkävijöitä; kestävyystoimet strategian ytimessä
- ~1/3 aktiivisia; kehittävät kestävyysratkaisujaan ja palveluitaan
- ~1/3 seuraajia; seuraavat normeja, lainsäädäntöä, ja standardeja
- Pk-yrityksistä 96% kokee saavansa liiketoiminnallista hyötyä kestävästä kehityksestä (→kilpailukyvyn parantaminen + liiketoiminnan varmistaminen tulevaisuudessa)
- 81 % kokee haasteita kestäväen kehityksen sovittamisesta liiketoimintaan

Sosiaalisen kestävyuden ulottuvuuksia yritystoiminnassa

Sisäiset

- Toiminnan arvolähtöisyys
- Hankintaketjut
- Työolot ja henkilöstön hyvinvointi
- Kustannustehokkuus
- Riskienhallinta

Ulkoiset

- Ratkaisujen tuottaminen yhteiskunnan ongelmiin
- Paikallisyhteisön tarpeisiin vastaaminen
- Erottautuminen (liiketoiminnan sosiaalinen maine ja vetovoima)

Yrityksen arvot

- ”Tarkoituksensa tunnistava organisaatio on vahva” (Salonen 2022)
- Jälkiteollisissa yhteiskunnissa korostuu rahan ohella työn merkitys, tarkoitus ja mielekkyys
- Miten yritys lunastaa olemassaolonsa oikeutuksensa ihmisiltä, jotka ovat sen toiminnan vaikutuspiirissä?
- Olenko mukana edistämässä arvojeni mukaista vai niiden vastaista kehitystä?

Kannusteita ja esteitä sosiaalisen kestävyysvahvistamiselle

Vahvistaa ja kannustaa

- Parantaa tulosta ja kilpailukykyä (~~mainehaitat~~)
- Hyvinvointi ja työtyytyväisyys paranee
- Alihankkijoiden **arviointi**, toimintakäytäntöjen **valvonta** (parantaa yhteistyötä)
- **Yhteistyö** alihankkijoiden, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa
- Kehittämiskohteiden tunnistaminen, koulutus, muu voimavarojen & osaamisen vahvistaminen, arviointikäytäntöjen kehittäminen
- **Vahvistaa tilaajayrityksen osaamista & parantaa alihankkijayrityksen mainetta**

Estää

Taloudelliset esteet:

- Ei takaa nopeaa taloudellista hyötyä
- Voi nostaa työvoimakustannuksia

Toimintaympäristö ei kannusta:

- Ei velvoittavaa lainsäädäntöä
- Ei painetta oman toimialan sisältä
- Ei sosiaaliseen kestävyyspanostavaa työ- ja yrityskulttuuria
- Prioriteetti no 1 mahdollisimman alhaiset kustannukset

Mietittäväksi

- Minkälaisia hyviä esimerkkejä tunnet/ tiedät **sosiaalisesta kestävydestä** yritystoiminnasta? Miten ja minkälaisissa asioissa se näkyy?
- Mitä puutteita olet havainnut? Miten ne ovat ilmenneet?
- Miten havaintosi vaikuttavat suhtautumiseesi kyseisiin yrityksiin?

Poliittinen kuluttajuus & kuluttaja-aktivismi

(Aung, Wang & Zhang 2021)

- Boycott: vastuuttomina pidettyjen yritysten tuotteiden boikotointi
 - ”Kieltäytyvä” kuluttaja
- Buycott: vastuullisten yritysten suosiminen
 - Hyvä mieli kuluttajalle

Sitoumukset

- Sitoumus 2050 <https://sitoumus2050.fi/mika-on-sitoumus-#/>
(YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen)
- Ihmisoikeussitoumus/ kauppakamari (maksullinen)
<https://kauppakamari.fi/palvelut/ihmisoikeussitoumus/>

Esimerkkejä: sosiaalinen kestävyys yritystoiminnassa

Satu Ranta-Tyrkkö, Pirjo Hänninen, Carita Tuominen, Jaana
Tullila, Hanna Lampinen-Vilkkilä



JYU.WISDOM

GRADIA

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

poke
POHOISEN KESKI-SUOMEN
AMMATTIPISTO



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Diasettiin liittyvä video

<https://m3.jyu.fi/jyumv/ohjelmat/science/muut/polku-2.0/vastuullisuus-yrityksen-arjessa-verkkototeutuksen-tallenteet/recording-06-07-2023-12.19>

Aamulehti (ym). 30.4.2022: Romani Janette Grönfors aloitti työt kaupan kassalla Pirkkalassa – heti ensimmäisessä iltavuorossa asiakas soitti poliisin paikalle <https://www.aamulehti.fi/pirkanmaa/art-2000008780624.html>

Grönforsilla ei ole ammatillista koulutusta. Opinnot ammattiopistossa jäivät kesken, sillä hän ei koskaan onnistunut koskaan saamaan opintojen suorittamisen edellyttämää työssäoppimispaikkaa.

Mitä ajatuksia sosiaalisesta kestävydestä tai kestävämmästä uutinen herättää?

Monikulttuurisuudesta työpaikalla ks. esim. <https://monikulttuurinen.fi/> (STTK)

Esimerkki sosiaalisen kestävyys- huomioimisesta pienyrityksessä: Wilawoodin ja Puustellin työkylän yhteistyö 1/3

- Wilawood Oy on vuonna 2018 perustettu keskisuomalainen perheyrittäjä. Yrityksen visakoivutuotteissa käytetään Saarijärvellä kasvatettua visakoivua <https://www.wilawood.fi/>
- Tuotteiden valmistuksen sivutuotteena syntyy runsaasti ”hukkapaloja”, joita haluttiin hyödyntää



WILAWOOD



Wilawoodin ja Puustellin työkylän yhteistyö

2/3

- Sopivaksi yhteistyökumppaniksi löytyi Laukaassa sijaitseva Puustellin työkylä <http://www.puustellintyokyla.fi/>
- Puustellin työkylä (Puustellin tuki ry,) tarjoaa työtoimintaa, työvalmennusta, kuntouttavaa työtoimintaa ja tukihenkilötoimintaa.
- Puustellin työkylän puutuvalla valmistettiin Wilawoodin visakoivumateriaalista erilaisia puunappeja sekä puukonkahva-aihoita



Wilawoodin ja Puustellin työkyvän yhteistyö

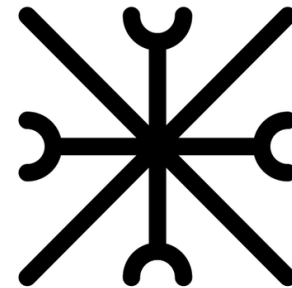
3/3

- Auttoi vähentämään puumateriaalin hävikkiä
- Tuotti myyntiin uusia, käsityöläisten suosimia ja toivomia puutuotteita
- Tarjosi kysyntälähtöistä ja kiinnostavaa työtä osatyökykyisille
- Tuki työkyvän toimintaa hankkimalla heiltä palveluja



Esimerkki sosiaalisen kestävyuden huomioimisesta pienyrityksessä: Kaiko Clothing

- Kaiko - Fashion with a Mission
- 7 % tuotosta kehittyvien maiden naisten kouluttamiseen omien hankkeiden (<https://kaikoshop.com/>) tai Naisten Pankin (<https://www.naistenpankki.fi/>) kautta
- Sosiaalisesta vastuusta kerrotaan kattavasti yrityksen verkkosivuilla
- Pyrkimys toimia sosiaalisen vastuun suunnan näyttäj



KAIKO

Kaiko tarjoaa reiluja työpaikkoja ja auttaa nepalilaisia naisia kehittämään työympäristöään

- Sosiaalisen vastuun mittari: elämiseen riittävä palkka
- Palkkataso määritetty suhteessa World Fair Trade Organizationin palkkamalliin ja Kathmandun elintasoon
- Tuottajien maksaman palkan seuranta vuosittaisilla kyselyillä
- Vastuulliset työpaikat ovat erityisen tärkeitä maassa, jossa työelämässä on usein hyväksikäyttöä ja palkat eivät usein riitä elämiseen
- Työpaikka lisää naisten itsenäisyyttä ja on monelle väylä pois sukupolvia jatkuneesta köyhyydestä

(<https://kaikoshop.com/pages/sosiaalinen-vastuu>)

Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen

Satu Ranta-Tyrkkö, Pirjo Hänninen, Carita Tuominen, Jaana Tullila, Hanna Lampinen-Vilkkilä



JYU.WISDOM

GRADIA

jamk | Jyväskylän ammattikorkeakoulu

poke
POHOISEN KESKI-SUOMEN
AMMATTIPISTO



Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Diasettiin liittyvä video

<https://m3.jyu.fi/jyumv/ohjelmat/science/muut/polku-2.0/vastuullisuus-yrityksen-arjessa-verkkototeutuksen-tallenteet/recording-06-07-2023-13.08>

Hyvinvoivan yrityksen neljä tukijalkaa (TTL)

- 1) Yritystoiminnan (osaamisen) jatkuva kehittäminen
 - 2) Henkilöstön hyvinvoinnista ja työympäristöstä huolehtiminen: terveys, turvallisuus ja hyvinvointi
 - 3) talouden hallinta
 - 4) työyhteisön sujuva toiminta
- <https://www.ttl.fi/tyopiste/nama-ovat-hyvinvoivan-yrityksen-nelja-tukijalkaa-ja-nain-vahvistat-niita>
 - <https://www.ttl.fi/pienen-yrityksen-ydinkunto-testi>

Kilpailu työvoimasta → uusia vaatimuksia työnantajille

Työntekijöiden hyvinvointi ja työn mielekäs organisointi ovat tärkeä osa työpaikkaviihtyvyyttä (Toiminen 2022, 67)

Henkilöstön hyvinvointi on yrityksen etu

- Työntekijöille on väliä, miten yritystä ja sen henkilöstöä johdetaan ja minkälaiset arvot ja toimintakulttuuri yrityksessä vallitsevat
- $\leftarrow \rightarrow$ työnantajamielikuva
- Jokainen vaikuttaa työilmapiiriin ja työn tuottavuuteen
- Pitkäjänteinen menestys syntyy hyvien ja motivoituneiden työntekijöiden avulla
- Hyvä työilmapiiri vaikuttaa positiivisesti taloudelliseen tulokseen

(Mikkola 2022, Toiminen 2022)

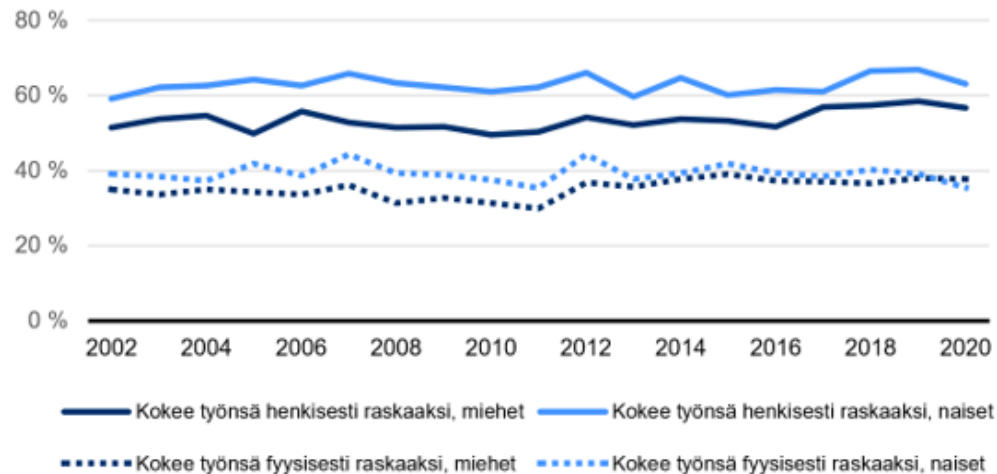
Yrittäjän oma kestävyys?

- ~ ½ yrittäjistä kokee haasteita jaksamisensa kanssa
 - > 1/10 on ~jatkuvasti yllirasittunut
 - Työterveys ja jaksaminen omalla vastuulla, tavallista uupua huomaamatta
 - Palkansaajia pidempi työviikko (yrittäjämiehillä keskimäärin 3 tuntia ja naisilla 2 tuntia pidempi viikkotyöaika verrattuna palkansaajin)
 - Työnantaja- ja maatalousyrittäjistä puolet kertoo tekevänsä vähintään 50 tunnin työviikkoa, itsensä työllistäjillä keskiarvo 35 h/ viikko
 - Pitkä viikko jatkuvana haitallinen: palkansaajilla huomattava terveysriski, jos viikkotyöaika pidempään yli 55 tuntia
- ←→PALAUTUMINEN tärkeää joka päivä, viikko, vuosi

(Duunitori & Yritystehdas, Työterveyslaitos, Tilastokeskus)

Työn kuormittavuus palkansaajilla (%) ja työssä jaksamista haittaavat tekijät yrittäjillä

Työn kuormittavuus (TEM: Työolobarometri 2020)



- Töiden ennakointi vaikeaa (45%)
- Työpäivien venyminen (44%)
- Epävarmuus työn riittävydestä (44%)
- Hallinnollinen työ ja byrokratia (43%)
- Vaikeudet työn ja muun elämän yhteensovittamisessa (37%)
- Unihäiriöt (28%)

Hyvinvointibarometri 2014 (Suomen yrittäjät)

Kestävyyssiirtymässä tavoitteena hyvä elämä ja hyvinvointi ekologisesti kestävässä rajoissa

- Mikä hyvää ja tavoittelemisen arvoista elämää- tarpeet vs. mielihalut?
 - Luottamus, yhteenkuuluvaisuus, rauha
 - Tyytyväisyys ja riittävyys (nähdään helposti kehityksen esteenä?)
 - Kuka olen suhteessa luontoon?
- Ei ole mahdollista arvostaa jotakin periaatteessa, muttei käytännössä
- Tärkeää kyky nähdä mahdollisuuksia ja edistää niitä aloitteellisesti & luopua haitallisiksi tiedetyistä rakenteista ja käytännöistä
- Siirtymätyö on sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista muutostyötä (myös Identiteetit, tunteet ja uskomukset)